

Kritika

képzőművészet könyv színház képzőművészet könyv színház képzőművészet könyv színház

Sava Stepanov

Érettség, szépség és bölcsesség

Baráth Ferenc kép-objektumainak kiállítása az újvidéki Zlatno oko Galériában

Baráth Ferenc elsősorban kiváló grafikai formatervezőként vált ismertté a kortárs magyarországi és hazai művészetben. Plakátjai és egyéb grafikai alkotásai – amelyekkel hírnevet és nemzetközi díjakat is szerzett – egy precízen definiált és megvalósított képzőművészeti gondolaton, sajátos lettrikus és jelmegoldásokon, a tipográfia tökéletes ismeretén és tisztetén alapulnak. Mindez Baráth számára minden pillanatban lehetővé tette a tartalmi és funkcionális tekintetben egyaránt világos képi üzenetek megfogalmazását, azt, hogy plakátainak szemlélőit „megismertesse” a beharangozott színházi előadás egyik kulcsfontosságú pillanatával, netalán annak egész tartalmával, a teljes színházi performance lényegbeli filozófiai lehetőségeivel.

Ami azonban Baráth ezen „ipar-művészeti” megnyilvánulásaiban a leginkább vonz bennünket, az nem a tartalmi provokáció, hanem egy sajátos, ünnepélyes képzőművészeti formanyelv. Ez a fölényesen elegáns formanyelv vonul végig mind a tizenöt kép-objektumon, amelyeket az idei augusztusi–szeptemberi kánikula napjaiban Baráth Ferenc az újvidéki Zlatno oko Galériában mutatott be. Szokatlan geometriai-konstruktivista alkotásokról van szó, amelyeket a művész sajátos kollázsolási és applikálási rendszer révén alakított ki. Az egyszerű, főként négyzet vagy téglalap alakú falapokra Baráth nagy precizitással újabb négyzeteket, téglalapokat, kockákat, téglatesteket és más egyszerű formákat helyezett és erősített oda. És mindezt szépen, tökéletes geometriai rend szerint elrendezve. Minden

munkát a fekete alap ural, amelyre minimalista módon vannak odaerősítve a szabályos, élénk, pirosra, zöldre, kékre, sárgára festett geometriai testek... Ebben a szobrászi-pikturális geometrizmusban a művész tökéletes neoplaszticisztikus rendet, arányosságot és harmóniát valósít meg... Ezek a „domborműves-kép-objektumok” valami nem mindennapi konstruktivizmus érhető tetten. Természetesen, nem úgy kell értelmezni ebben az esetben, hogy itt modernista analitikus eljárásokról van szó, amelyekkel a racionalista geometrizmust és konstrukciót kutatja, nem is arról a törekvésről, amely a felület és a térbeli applikációk viszonyát kutatná, netalán, amely a kép médialehetőségeit és annak értelmét feszegetné... Tulajdonképpen: Baráth Ferenc fest (!) és poétikus előadásokat gyárt/épít. Megkockáztatnám azt is, hogy Baráth tavaly és idén készült alkotásainak kifejezetten lírai karakteréről beszélhetünk. Van ezekben a nem túl nagy kép-objektumokban valami vallomásos érzékenység – a művész tudja, hogyan lehet a fekete térben egyetlen vonalszerű sárga akcentussal hatásosan, mégis csöndesen és diszkréten megmutatni a pillanat kristályos szépségét; két, egymással megfelelő viszonyba állított kockával kifejezni a magányos ember mély ürességét; egy zöld vízszintessel és a feketebe nyitott üres térrel megtalálni valamiféle – egészen bizonyosan – belső egyensúlyt; vagy néhány intenzív színekkel befestett geometriai alakzat révén kifejezni valamiféle örök földöntúli (vagy éppenséggel nagyon is e világi) szépség utáni szenvedélyes vágyakozást... És nem csoda, hogy ezt és az ilyen fajta szépséget, munkáinak ebben a sorozatában Baráth a geometria segítségével mutatja be. Hiszen már a régi görögök is azt mondták, hogy éppen a geometrikus rajz és a geometriai testek vallanak leginkább az emberi alkotótevékenységben elért tökélyről...

Baráth művészetének jó ismerői felismerik újabb alkotásain is a „gyökereket”. Ezek ugyanis voltaképpen a „térgrafikákból” eredeztethetők, amelyeket ez a művész a távoli múlt század hetvenes éveiben alkotott és állított ki. Akkoriban a fiatal grafikusművész precíz, geometriai mintájú, ívesre görbített lapokat ragasztott grafikáira, amelyek nyomtatott geometriai megoldásukkal emelkedtek a papír felülete fölé... Ennek az akkoriban merőben szokatlannak számító „kilépésnek a térbe” természetesen megvolt a maga jelentése is: akkoriban a fiatal művész azt akarta megmutatni és bebizonyítani, hogy az ő – akkoriban is: lírai – érzékenysége létező és mintegy ezzel az eljárással akarta ezt igazolni, valódivá, mi több, kitapinthatóvá tenni...

Baráth Ferenc mai kép-objektumaiban nyomokban tetten érhetők ennek a korábbi térgrafikai tapasztalatnak a részecskéi. A több évtizednyi megtett út során megváltoztak a művész indítékai. Annak idején a fiatal

alkotó arra törekedett, hogy szokatlan, a konvencionálistól eltérő módon fejezze ki saját szenzibilitását és érzékenységét. Az utóbbi időben készült munkái alkotói érettségről és sajátos művészi bölcsességről tanúskodnak. Ezekben a pikturális-plasztikus alkotásokban is természetesen sok az autentikus és tömören megformált személyes képzőművészeti poétika. Ám Baráth újabb pikturális objektumainak már szélesebb szociális konnotációjuk van. Ezek a geometriai-konstruktivista alkotások mély filozófiával átszóttek. Baráth Ferenc tisztában van azzal, hogy ez a tökéletes, geometrikus szépség ma valóban elengedhetetlenül kell annak az embernek, akit ezekben az elmúlt években folyamatosan a posztoszocialista időszak háborús, gazdasági, erkölcsi és tranzíciós válságai nyomasztottak...

Baráth képei harmonikus és arányos kompozíciós megoldásaikkal, elegáns művésziességükkel és sziklaszilárd szerkezetükkel arról győznek meg bennünket, hogy van remény az évszázadok és az évezred fordulóján bennünket sújtó epochális válságok szellemi áthidalására. Hiszen szépsége mellett ez a művészet az elveivel is hat. Voltaképpen Baráth Ferenc, a művész, sajátos receptet kínál fel nekünk – a geometriai racionalizmus elvével lehetséges megtalálni a rendet a káoszban, a konstrukció és építés elvével pedig szembe lehet szegülni a destrukciónak. Ezért meggyőződéssel kell hinni abban, hogy Baráth minden kis kockája jó helyen van: egy sajátos elegáns és ünnepélyes műalkotás kellős közepén, egy nem mindennapi szépségű műalkotásban, ott, valahol a kép és a szobor találkozásánál...

Náray Éva fordítása